

Green začel popuščati na- pram upornemu Lewisu!

Na konvenciji federacije v Tampu je izjavil, naj bodo vrata ADF odprta Lewisovim unijam. Green je proti vsaki drastični akciji. Lewisove unije niso formalno zastopane na konvenciji, imajo pa dovolj zagovornikov, ki jih bodo brali, če pride izključitev na dnevni red. Več državnih federacij na strani Lewisa

Tampa, Fla., 18. nov. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je večerjavil, da on ni za takojšnje izključitev rebelnih unij, ki so se pridružile Odboru za industrijsko akcijo, kateremu načeluje L. Lewis, predsednik rudarske unije, iz federacije. To je bilo podlaga v razgovoru s časopisnimi poročevalci in se po njem razlikuje od one, ki jo je izjavil v svojem govoru ob odprtju konvencije ADF. Tudi Green obdolži Lewisa, da se koristi delavsko gibanje v interesu svojih političnih ambicij.

"Moje mnenje je, da ne bi bilo pametno, ako bi se konvencija ukvarjala s drastično akcijo proti Lewisovim unijam," je rekel. "Posebni odbor, ki ga je imenovala izvršna ADF, naj razkrije funkcije in priprave, ki jih ima Lewis, da bi se uporabljal za pogajanja z Lewiso, če bo ta pristala na pogajanja."

Odboru, katerega je Green odobril, načeluje George M. Harbo, predsednik unije železniških delavcev. Druga dva člana odbora sta Matthew Woll in H. H. Knight. Green je v govoru s poročevalci dejal, da ni možnosti sestanka med Lewisom, ki je bil prej opozorjen z namenom, da v obeh grup poravnata položaja, ki pretijo federaciji z njihovim razkolom v njeni zgodovini.

Čprav so bile Lewisove unije opredeljene in vsled tega niso deležne delegatov na konvenciji, da so govorili v imenu 1,200,000 delavcev, ki jih predstavljajo, in so vseeno zagovarjali na konvenciji, ki jih bodo branili, kadar bo prišlo vprašanje izključitve na dnevni red. Med republikani, ki so bile predložene akcije, jih je sedem, ki brajo v zagovarjanju Lewisov odbora. Nekateri celo priporočajo, da Ameriška delavska federacija sprejme načelo industrijskega unionizma. Te resolucije so predložile delavske federacije iz Wisconsin, Californije in Pennsylvanije in nekateri centralni komiteji svetov ter posamezne unije.

Francoski minister pogin v samomor!

Salengro se je zadušil s plinom

Pariz, 18. nov. — Koger Salengro, socialist in notranji minister Blumove vlade, je danes izvršil samomor s plinom. Njegov brat Henry je poizkusil, da je Roger že dalj časa trpel na srčni hibi, toda zadnje dni, ko so ga fašisti in nacionalisti strahovito napadali in ogroževali v časopisih z vsemi grožnjami, ni mogel več prenesti bolečin.

Zadnji napad na Salengro je bil, ko so ga fašisti obdolžili, da je med svetovno vojno dezertiral iz armade. Vojaško častno sodišče ga je oprostilo od te obdolžitve in zbornica mu je dala pokojnino, toda nesramni obrekovalci niso odnehal in takoj so prili proti njemu z novimi obdolžitvami.

Stavkarji okupirali avtno tovarno

Priznanje unije je zahteva

South Bend, Ind., 18. nov. — Več sto delavcev je sinoči okupiralo tovarno Bendix Products korporacije in izjavilo, da se ne bodo umaknili, dokler korporacija ne bo priznala unije. Thomas Jeffers, predsednik krajevne federalne unije, ki je včlanjena v United Automobile Workers of America, je izjavil, da bodo delavci vztrajali v boju, dokler ne bo korporacija pristala na vse zahteve.

Kompanijski čuvaji niso nadlegovali delavcev, ki so ostali v tovarni. Sedaj je bilo naznanjeno, da pride sem Homer Martin, predsednik mednarodne unije avtnih delavcev, iz Detroita. On se bo udeležil konference s predstavniki korporacije. Njegova unija podpira Lewisov odbor za industrijsko organizacijo, ki je v sporu z voditelji Ameriške delavske federacije.

Splošna stavka se je razvila iz "sedede" stavke, ko so se li varji uprli in niso hoteli delati z malo skupino neunijskih delavcev. Stavka se je potem razširila na druge departamente. Kompanijski uradniki so izjavili, da je ostalo v tovarni 400 delavcev in delavk, dočim je Jeffers dejal, da je v tovarni 1500 delavcev, med temi dvesto žensk. Stavkarji so dobili živila skozi okna tovarne, katere so jim prinesli člani njihovih družin.

Spor med delavci in korporacijo se je pričel pred več meseci, ko je federalno delavsko razsodišče odredilo volitve, pri katerih naj bi se delavci izrekli, kdo naj jih reprezentira pri kolektivnih pogajanjih — kompanijska unija Bendix Employees' Assn. ali prava unija. Volitve je preprečila korporacija, ko je pri sodišču izposlovala injunkcijo proti izvajanju odloka delavskega razsodišča. Unija je nato vložila priziv pri federalnem apelatnem sodišču v Chicagu, kjer se bo vršilo zaslišanje o preključni injunkciji 10. decembra.

Uradni predsedniški glasovi v Illinoisu

Springfield, Ill., 18. nov. — Državni tajnik E. J. Hughes je te dni objavil oficijelne številke popolnega rezultata volitev v državi Illinoisu z dne 3. novembra. Na podlagi teh številk so kandidati za predsednika Združenih držav dobili v Illinoisu glasov: Roosevelt, demokrat, 2,282,999; Landon, republikanec, 1,370,303; Lemke, unionist, 89,430; Thomas, socialist, 7530.

Najvišji rekord za- loge zlata v Ameriki

Washington, D. C., 18. nov. — Federalno zakladništvo poroča, da je zaloga zlata v federalni zakladnici znašala 14. novembra vrednost \$11,118,654,420 (enajst milijard 118 milijonov 654 tisoč 420 dolarjev), kar je najvišji rekord v zgodovini Združenih držav.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete so v sredo obiskali John in Frances Artachter John in Jennie Zelenik iz North Chicago, Ill.

Nov grob v Illinoisu

Nokomis, Ill. — Dne 15. t. m. je umrl član društva 138 SNPJ in rojen v St. Jurju pod Kumom. Podlegel je paralizi. Tu zapuša žena, v starem kraju pa brata in sestro. Bil je član društva 209 SNPJ.

Nesreča v Penni

Strabane, Pa. — Martin Mohorčič, član društva 138 SNPJ, si je zlomil nogo v stopalu pri delu v premogovniku. Nahaja se v General bolnišnici v Canonsburgu.

Nov grob v Coloradu

Washoe, Mont. — Rosie Cestnik, članica društva 112 SNPJ, je prejela žalostno vest, da je v Alamosu, Colo., umrla njena mati v starosti 80 let. Pokojnica je bila doma iz Stranske vasi pri Novem mestu in v Ameriki je živela šest let, namreč pri svoji najmlajši hčeri in zetu, Louisi in Mattu Kastelcu v Pueblu, Colo., zadnje čase pa v Alamosu. V Ameriki zapuša sina in tri hčere.

Minnesotske vesti

V Hibbingu, Minn., se nahaja v Adams bolnišnici Frank Klun ml. iz Chisholma, ki se je podvrget težki operaciji. Star je 27 let in član SNPJ že 23 let. Upanje je, da kmalu okreva. — Družba lovcev Franceta Smoltza je pripeljala na Chisholm lepega srnjaka. — Z radiopostaje v Hibbingu oddajajo tudi slovensko petje, Miss Olga Praznik je pred kratkim lepo zapela ameriško himno v slovensčini. — Na Elyju je umrla 62-letna Ana Boldin, ki zapuša moža, sina in tri hčere. — Sedanji župan Steve A. Banovec na Elyju ne bo več kandidiral.

Filmski operatorji dobili ugodno pogodbo

Sheboygan, Wis. — Krajevna unija filmskih operatorjev je pravkar podpisala pogodbo z lastniki kinogledališč, ki določa zaprti delavnic in zvišanje plače pet do šestnajst odstotkov.

Šest Rusov obsojenih v zapor v Jugoslaviji

Belgrad, 18. nov. — Šest mladih ruskih emigrantov je bilo večer obsojenih v zapor od šestih mesecev do dveh let na obtožbo, da so vohunili v prid sovjetski vladi.

Fašisti še vedno te- rorizirajo Madrid

S klanjem in požigi hočejo izsiliti kapitulacijo

Madrid, 18. nov. — Danes je dvanajsti dan fašistične ofenzive naokrog Madrida in španska civilna vojna je stara štiri mesece, ampak fašisti do danes še niso strli delavske milice, niti niso okupirali Madrida.

Divjaški napadi s bombami iz zraka in divje bombardiranje mesta s topniškimi granatami se nadaljuje — kar je dokaz, da je fašistična zaloga bomb, letal in granat dolegle izčrpana. Ti napadi se nadaljujejo z namenom, da bodo brambovci Madrida med neprestanimi požari in neprestanim treskanjem bomb ter pobijanjem otrok tako demoralizirani, da pobegnejo iz mesta. Tega namena fašisti še niso dosegli. Brambovci arditno odbijajo napade in drže svoje postojanke naokrog Madrida.

Najhujši fašistični napadi so v teku na severozahodni strani, v sosednji univerze, odkoder vodijo široke ulice v središču mesta; te ulice bi fašisti radi odprli svojim Maročanom. Fašistične bombe in granate so v teku treh dni docela uničile ta rob mesta. Krasna vseučilišna poslopja so danes v razvalinah. Fašistične užigalne bombe so zapalile celo vrsto drugih znamenitih poslopij. Telefonska palača, najvišja stavba v Madridu, visoka 12 nadstropij, v kateri ima ameriška družba svoj kapital, je tudi prizadeta; okrog pol tucat bomb je že padlo nanjo. Bombe so tudi razvale več bolnišnic in pobile bolnike in ranjence. Požarna bramba je ne prenehoma na delu, a ne more vsemu kaj.

Vladni topovi in letala še drže fašiste v obližju univerze. To strašno jezi fašiste, ki zdaj bombardirajo mesto iz zraka in s tal podnevi in ponoči.

Poveljništvo ljudske milice ima okrog 100,000 mož v okolišču Madrida in od teh je 70,000 mož v mestu, ostalih 30,000 pa na južnovzhodni fronti do Toleda, ki skrbje, da fašisti ne morejo obkoliti Madrida od vzhodne in severnovzhodne strani in tako zapreti vse izhode.

Poljedelski podtajnik Tugwell resigniral?

Washington, D. C., 18. nov. — Sinoči se je raznesla vest, da je Rexford G. Tugwell, podtajnik poljedelskega departamenta, administrator preseljevanja farmarjev in znani "radikalni" profesor, ki je bil takrat v petih vseh ameriških burbonov, pustil obiti službi in baje se vrača nazaj na univerzo Columbijsko. Ta vest še ni uradno potrjena, niti ni naveden vzrok resignacije.

NEMCI OBTOŽENI ZAROTE PROTI SOVJETSKI VLADI

Nekateri obtoženci so priznali krivdo

PAKT MED NEMCIJO
IN JAPONSKO

Moskva, 18. nov. — Sovjetska Rusija je večer obtožila 23 nemških državljanov sodelovanja v dalekosežni zaroti, katere cilj je bil strmoglavljenje Stalinovega režima. Uradna izjava naglašala, da so ti Nemci, ki so bili nedavno aretirani v Moskvi in Leningradu, skušali ukrasti tajne militaristične dokumente, uničiti ruske tovarne in umoriti visoke vladne uradnike.

Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve, je še informiral Friedricha von der Schulenburga, nemškega poslanca v Moskvi, da so nekateri izmed obtožencev priznali krivdo.

Drugi uradni komunikacije, ki je bil izdan nekaj ur prej, vsebuje trditve, da je Nemčija sklenila tajno vojaško pogodbo z japonsko vlado, ki je naperjena proti Sovjetski uniji. Komunikacije, katerega je objavil zunanji urad, vključuje tudi izjavo japonske vlade, v kateri zanika sklenitev takega pakta, zano pa naglašala, da ima sovjetska vlada informacije, ki potrjujejo to dejstvo. Tajni pakt govori o skupni vojaški akciji Nemčije in Japonske v slučaju, da se prva ali druga zaplete v vojno s tretjo vlesilo.

Glede aretiranih Nemcev naznanilo zunanjega urada pravi, da so se zvezali s sovjetskimi državljani in drugimi in skušali organizirati fašistične grupe proti sovjetski vladi. Vodili so špijažo v interesu druge države in iskali informacije izredno tajnega značaja.

N. Krestinski, pomožni komisar za zunanje zadeve, v svojem odgovoru na protest nemškega poslanika v Moskvi proti aretaciji nemških državljanov pravi, da je sovjetska vlada upoštevala v tem slučaju vse formalnosti dogovora, ki je bil sklenjen med Sovjetsko unijo in Nemčijo 1. 1925. Med aretiranci jih je deset s nemškimi priliki — Parti, Klein, Futerknecht, Demisch, Trinkauss, Fischle, Oberberg, Moche, Niedermeyer in Goldschmidt.

Težka kazen za kršilce zakona socialne zaštite

Washington, D. C., 18. nov. — Zakon socialnega zavarovanja določa eno leto zapora ali \$10,000 globe ali oboje za kršilce tega zakona, ki dajo napačne številke glede zaslužka delavcev in prevajajo vlado na prispevkih v sklad starostnega zavarovanja. To je maksimalna kazen.

Sredstvo za podžig razumnosti odkrito

Druge zanimivosti z zbora znanstvenikov

Chicago, 18. nov. — "Tiroksin" se imenuje novi serum, ki "razbistri možgane" pri subnormalnih otrocih in poveča inteligentnost normalnih ljudi. Profesor Ralph Hinton je večer poročal o tem sredstvu na zborovanju akademije ameriške znanosti. Poskušanje so se dobro obnesle in če bodo bodoči eksperimenti tako uspešni ali še bolj, je skoro gotovo, da izginejo bebeli iz bolnišnic vsi oni, ki se poslužijo tega sredstva.

Zanimivo poročilo je dal tudi dr. O. H. Robertson, profesor medicine na čikaški univerzi, ki je odkril "policejo" v pljučih za izgon bacilov pljučnice. Ta "policeja" so posebne stanice v obliki fagocitov, ki imajo to hvaleno nalogo, da sproti polovijo in požre vse bacile pljučnice, ki pridejo v pljuca. Bacili pljučnice so ob vlačnem in mrzlem vremenu neprenehoma v pljučih, toda človek se mora zahvaliti omenjenim fagocitom, da ga pljučnica le redkokdaj napade. Pljučnica se razvije, kadar odpove omenjena pljučna "policeja".

Dr. William J. Peterson je poročal, da geniji so navadno spočetni v prvi polovici leta in malokdaj med poletno vročino ali v jeseni. To svojo teorijo je skušal podpreti s statistiko. Rekel je, da je bilo 26 ameriških predsednikov spočetih v prvih sedmih mesecih leta in noben v avgustu in septembru; samo pet predsednikov je bilo spočetih v oktobru, novembru in decembru.

Dr. Arthur L. Tatum s Wisconsinke univerze je pa poročal, da je medicinska znanost na pragu odkritja uspešnega sredstva zoper sifilis.

Sedem milijonov brez dela v l. 1937

Problem relifa se poveča, pravi Hopkins

Washington, D. C., 18. nov. — Harry L. Hopkins, federalni administrator WPA (relifna dela), je večer povedal županom večjih ameriških mest, ki imajo to konferenco, da bo v prihodnjem letu šest do sedem milijonov delavcev brez zaslužka kljub temu, če se produkcija dvigne na točko leta 1929. Vzrok temu so novi stroji, ki zmanjšajo število upošlenih delavcev. Problem relifa se torej ne bo zmanjšal, temveč povečal. Hopkins je povedal županom, da vlada ne namerava izročiti relifnega problema državam in občinam. Župani so to vest z veseljem vzeli na znanje. Hopkins je priporočal, da se takoj izdelajo načrti za trajna javna dela, ki absorbirajo čim več brezposelnih delavcev; dalje je treba, da se skrajša delovni dan v industrijah in sorazmerno dvignejo meze, kar naj dvigne kupno silo delavstva.

Roosevelt odpotoval proti Južni Ameriki

Washington, D. C., 18. nov. — Predsednik Roosevelt se je sinoči odpravil v Charleston, Va., kjer se danes ukrepa na krizarko Indianapolis, katerega ga odvede v Buenos Aires, Argentinijsko, kjer odpre panameriško mirovno konferenco. Daljava od Charlestona do Buenos Airesa znaša okrog 12,000 milj in predsednikovo potovanje tja in nazaj bo trajalo mesec dni. Vrne se v Washington okrog 15. decembra. Dalj bo Roosevelt med potjo obiskal tudi Brazilijo, kamor je bil povabljen, še ni znano. Na tej poti bo predsednik še skozil tri letne čase. Iz pozne jeseni v Združenih državah pride v tropično poletje ob Braziliji in v Argentinijski najde cvetočo pomlad.

HULL ODŠEL NA LOV TRGOV V JUŽNI AMERIKI

Gospodarsko ozadje panameriške konference

"AMERIKA ZA AMERIKANCE"

New York. — Za "mirovno" misijo ameriškega zunanjega tajnika Cordella Hulla, ki je zadnje dni odpotoval s svojo delegacijo v Buenos Aires na panameriško konferenco in katerega se mogoče pridruži tudi predsednik Roosevelt, tiči nekaj več kakor pa je razvidno na površju. Bolj kot kaj drugega želijo Ameriško delegacijo v Južni Ameriki gospodarski interesi ameriškega veleblazisa.

Dejstvo namreč je, da so ameriški blizinski interesi v skrbih radi izpodpiranja ameriške trgovine v Južni Ameriki, predvsem v Argentini in Urugvaj, po angleških kapitalistih. In misija ameriške delegacije na tej konferenci je zaobrnitev tega toka v prilog ameriški trgovini.

Ton Hullovihi — argumentov v Buenos Airesu se bo glasilo, da morajo miroljubna ljudstva na ameriškem kontinentu držati skupaj proti Evropejcem, ki brez vojne nikakor ne morejo živeti. Držali pa bodo najbolje skupaj, ako panameriški narodi trgujejo le med seboj. Ako se to zgodi, bodo vsi skupaj sedeli na mehkem stolu in lahko brezbrbno opazovali prihodnje klanje v Evropi. Ekonomsko življenje ameriškega kontinenta bo solidno.

Ameriški interesi upajo, da bodo na ta način pridobili nazaj predvsem bogati argentinski trg. In to sicer ne samo s sladkimi besedami Cordella Hulla, marveč so se za ta panamerikanizem pripravili tudi "črtovati". Morganovi interesi so že pripravili posojilo v znesku \$29,000,000 za Argentino, ki ima biti izvedeno v bližnji bodočnosti.

Tudi državni departament mogoče stori večji korak s svoje strani. Povsem možno je, da bo Hull spremenil zgodovinsko Monroejevo doktrino. Z njo je ameriška vlada pred več kot sto leti proglasila nekakšen protektorat nad vsemi državami tega kontinenta. V njenem imenu je s pričetkom tega stoletja tudi prišla pridno širiti svoj imperializem po Centralni Ameriki s pomočjo bajonetov in intrig. Valed tega se špansko in portugalsko govoreči narodi v Južni Centralni Ameriki niso mogli nikdar sprizniti s to doktrino. Znamenja so tukaj, da jo bo državni departament ponudil vsem južnim sosedam, to je spremeni v panameriško Monroejevo doktrino. S tem bi proglasil "Ameriko za Amerikance", oziroma "Panameriko za Panamerikance". To bi tudi bilo v skladu z Rooseveltovo politiko "dobrega soseda", ki sloni na lepih besedah namesto bajonetov (Kuba je izjema).

Iz Londona poročajo, da se tudi tam vrši boj za bogati argentinski trg. Razgovori so v teku med angleškimi interesi in argentinskimi poslanikom dr. Saavedrom Lamasom. S katere strani je večji pritisk, ni mogoče ugotoviti. Znano pa je, da je želja po večji trgovini obojestranska. Anglija želi obdržati argentinski trg za svoje blago. Argentina bi pa rada, da Anglija postane boljši odjemalec njene mesa. Lamas pravi, da bo Anglija obdržala argentinski trg le pod pogojem, ako modificira svoj imperijski trgovinski pakt, oziroma odpravi diskriminacije, ki so v prilog kolonialni trgovini. Ako tega ne stori, bo mogoče tudi Argentina sprejela zakone, ki (Dalje na 3. strani.)

Ogromni topovi na novi angleški bojni ladji "Encounter."

Spremembe držav- nih ustav

V 32 državah se je dne 3. no-
vembra glasovalo o predlogih, da
se spremenijo njihova ustava
(konstitucija). Predlogi so bili
različni; nekje se je predlagalo
ustavne spremembe z ozi-
rom na socialno zaščito, drugje
spremembe državnih zadolžnic,
spremembe osemurnega delavnega
dneva in mnogih drugih stvari.

Znani angleški zgodovinar, ki je
pisal klasično delo "The American
Commonwealth", je v
svoji knjigi nazval državne usta-
ve "najstarejše stvari v politič-
ni zgodovini Amerike". Ono se
pogovarja o starih kolonialnih
ustavah in iz njih odseva tri sto-
letja ameriških izkušenj v samo-
upravljanju.

Poenostavljenje državne upra-
ve je poglavitna naloga kakih
predloženih amandmentov k
državnim ustavam. Ze nekoliko
se je čutilo, da je način o-
ne uprave (county) postal
prej zastarel. Šestorica držav-
nih ustavnih amandmentov stre-
la na tem, da se odpravijo ozi-
roma spojijo razni okrajni ura-
darstveni pokojnine in svrhu,
dotična država odgovarja za-
staremu federalnemu Security
Act, so bili predlagane v državah
Georgia, Louisiana in
Missouri. V državi Washingtonu
so volilci glasovali o kontroli
proizvedbe električne energije, v
Montani so glasovali o
amandmentu, po katerem naj
država ima pravico določiti o-
nemurno delo za vse uposlitve,
ne poljedelstva.

Debate tekmo predsedniške
kampanje o dozevnem
mešljanju federalne vlade v
tradicionalna "državna prava",
se domno povzbujele zaniman-
je javnosti za osnovne zakone
svojenih držav. Kdaj so bile
državne konstitucije in
kakšno se razlikujejo v posa-
mih državah?

Je izbruhnil upor proti an-
gloameriškemu vladarstvu l. 1775, so
konvencionalne organizacije na-
čelstve prejšnje angleške
vlade. Kasneje je vsaka
država imela svoj izvirni držav-
ni ustav, ki je bil lastno državno
ustavo. V glavnem so se te usta-
ve razlikovale po načelih, izrecno na-
čelih v Izjavi neodvisnosti,
kateri da ima ljudstvo pravico
spremeniti ali spremeniti svojo
obliko, čim se preprča,
da je v kvar ljudskim pravicam.
To načelo je služilo za podla-
no, da se opraviči odpad kolonij
od angleške krone, ali ko je šlo
za ustavo državnih uprav, so se
države bolj zanašale na svoje
izkušnje iz samovlade
na katerosobni načelo. Pri-
datne konstitucije so bile
podobne starih kolonialnim
ustavam, spremenjenim le v to-
liko, da so odgovarjali spremem-
bam razmer.

"Bill of Rights", ki vključuje
državno svobodo, svobodo govora
in tiska, pravico zborovanja in
političnega poročništva, so uvrsti-
le v ustave osmih držav. Trojna
delovna oblast v zakonodajni,
izvedni in pravosodni
oblasti je bila poudarjena v
državnih ustavah. Vendar
so državne vlade, kot so se
razvijale po revoluciji, imele svo-
je individualne posebnosti. No-
vembra 1934 se je na primer,

ohranile svoja meščanska zboro-
vanja (town meetings), osnov-
no enoto lokalne samouprave, do-
čim so bile na jugu ohranjene
nekateri stare neenakosti. Vse
države, razum New Yorka in
Virginije, so ohranile verske
kvalifikacije za gubernerja in
člane državne legislature; obič-
ajni zahtevek je bil, da so pro-
testantske veroizpovedi kvalifi-
kacija. Dočim je v novoangleški
vsak prebivalec imel pravico u-
deleževati se meščanskih zboro-
vanj, je bila volilna pravica v
južnih in tudi v nekaterih vzhod-
nih državah jako omejena vsled
davkoplačevalnih kvalifikacij.
Kmalu pa so bile uvedene ustav-
ne spremembe, ki so modernizi-
rale državne ustave. Države skli-
cujejo ustavotvorne konvencije,
čim se jim zdi, da je prišel čas
za važne spremembe. Letos so
volilci države New Yorka spre-
jeli predlog, da se skliče taka
konvencija. — FLIS.

Gorovja pod vodo

Atlantski ocean je ena sama
globoka dolina, ki je pokrita z
več tisoč metri vode", so nas u-
čili pred kakšnimi dvajsetimi,
tridesetimi leti v zemljepisnih
urah. Tega geografskega ne-
znanja svojim učiteljem ne mo-
remo zameriti, kajti celo med
znanstveniki je pred vojno pre-
vladovalo mnenje, da predstavlja
morsko dno veliko, ravno
kotlino. To je umljivo, kajti
meritve globin so se tedaj vršile
iz ladij, ki so bile zasidrane, a
razen tega so se vršile še v ve-
likih razdaljah. Morska plovoja
se sama ni zanimala dosti za sis-
tematično raziskovanje morskih
globin, glavno je bilo, da je po-
znala bolj plitka mesta, ki so ji
utegnila biti nevarna.

Danes pa polagamo na znanje
o talnem reliefu morij veliko
važnost, kajti od tega je v mno-
gem odvisna smer morskih to-
kov in sestava vode, kar je spet
ogromnega pomena za življenje
morskih bitij. Zato so zadnji
znanstveni podatki nemške me-
rimilne ladje "Meteor", ki je s
pomočjo akustičnega gnezla,
križem krašem preiskala tla
Atlantskega oceana, zbudili to-
likšno pozornost, ker se je s to
moderno metodo posrečilo pre-
magati staro naziranje o ravnih
morskih tleh. Kapitan
Spieß, vodja ekspedicije, je u-
gotovil, da predstavljajo morska
tla neznansko bogat relief, ki
prav nič ne zaostaja za relie-
fom kopnih tal z visokimi gor-
skimi vrhovi in globokimi dolin-
ami. Tako se vleče skozi sredi-
šče Atlantika od Islanda do
oceanu okrog Južnega tečaja
velikanska gorska veriga, ki je
na obeh straneh spremljajo glo-
boke kotline, ki so med seboj lo-
čene po prečnih gorovjih.

Kako visoke so te gore, je
razvidno iz tega, da molijo ne-
kateri vrhovi (n. pr. Azori) vi-
soko nad morsko površino, do-
čim ležijo sosedne kotline več
nego 8000 m pod morsko gladino.
Ob ravniku molit otok Sv.
Pavla iz morja tesno poleg mor-
ske doline. Podmorski gorski
hrbet, ki je tu povprečno 1500
m pod gladino, pada v globino
7370 m, a takoj nato se dvigne
spet do globine 2060 in 1750 m.
Največjo vrtino v podobi grab-
na so ugotovili poleg obojega Juž-
nih Sandwichev. Tu je globina

Skupina mornarskih delavcev na stavkovni straži na pomolu v San Francisco, Cal.

Družba pobija odlok vladnega odbora

Vložila bo priziv pri apelatnem sodišču

Chicago. — (FP) — Interna-
tional Harvester Co. je nazna-
nila, da bo vložila priziv pri fe-
deralnem apelatnem sodišču pro-
ti odloku vladnega delavskega
razsodišča, ki je razpustilo kom-
panjsko unijo v njeni tovarni
v Fort Wayne, Ind. V odloku
je razsodišče poudarilo, da je
kompanjska unija nelegalna del-
avska organizacija v smislu
Wagnerjevega delavskega zaka-
na, ker ne dovoljuje pristnega
kolektivnega pogajanja med de-
lavci in delodajalci.

Kompanija je finančno pod-
pirala "unijo" in jo podvrgla
svoji kontroli in s tem je kršila
določbe Wagnerjevega zakona.
Reprezentantje delavcev v kom-
panjski uniji so se morali po-
koriti upravi družbe v vseh ozi-
rih in zato ne more biti govora
o neodvisni delavski organizaci-
ji, kakor so argumentirali od-
vratniki kompanije pri zaslišanju
pred federalnim delavskim raz-
sodiščem.

Razsodišče je odredilo zasliša-
nje na priitubo unije United
Automobile Workers, da kompa-
nija ovira pristna kolektivna po-
gajanja. Obdolžili so jo, da je
odpustila večje število delavcev,
ki so bili aktivni v unijemskem gi-
banju.

International Harvester Co.
ima trinajst tovarn v Združenih
državah, dve v Kanadi in štiri
v Evropi. Izdeluje poljedelske
stroje in tovarne avte. Njen
promet v Združenih državah v
preteklem letu je znašal \$168,-
728,000, v Evropi pa \$46,855,-
000.

Sovjetsko časopisje hvali novo ustavo

Ustava pomeni "popol- no zmago socia- lizma"

Moskva. — (FP) — Sovjetski
zrak, kakor ameriški, je nasličen
z govoricami o ustavi. Nad 170,-
000,000 ljudi na ozemlju, ki ob-
sega polovico Evrope in velik
del Azije, razprave o novi u-
stavi že več mesecev. Ko se bo
sestal vseunijski kongres v Mo-
skvi 25. novembra, bo ustava
nedvomno amandirana na bazi
načela, "da je ljudska diskuzija
vir vseh zakonov". Ena stvar je
gotova že sedaj — nobeno vr-
hovno sodišče ne bo tolmačilo
sovjetske ustave.

"Določbe ustave bosta tolma-
čili obe zbornici našega parla-
menta," je rečeno v uvodniku v
"Izvestiji", glasilo sovjetske
vlade. Slično izjavo so podali čla-
ni posebnega odbora, kateremu
je bila poverjena sestava usta-
ve in drugo sovjetsko časopisje.
Načelnik tega odbora je bil Sta-
lin.

nad 8200 m. Celo najvišja go-
ra sveta, Mount Everest, bi ime-
la v tej dolini dovolj prostora
zase, ne da bi se dvigala kaj pri-
da nad površje.

Skupina mornarskih delavcev na stavkovni straži na pomolu v San Francisco, Cal.

"Nova ustava pomeni zmago
socializma, ker bazira na načelu
socialističnega lastništva sred-
stev produkcije," piše vladno
glasilo. "Sovjetska unija je zdaj
dežela združenih delavcev in
kmetov. Kapitalizem je strit in
nimamo buržuazije in velepo-
sestnikov, ki bi ogrožali ustav-
ne svobodščine delavcev in kme-
tov. Garancija, da ne bo nobene-
mu kraten ustavna pravica, ni
prazna obljuba. V deželi, ki bo
imela ustavo, katere vključuje
tudi pravico do dela, vzgoje in
zdravstvene oskrbe za vse, bo
dovolj prilike za nadaljnji raz-
voj. Naša vlada čiti delavce in
kmete, dočim kapitalistične dr-
žave čitijo kapitaliste. Mi se ne
bojimo mas, toda kapitalisti se
jih bojijo. Sovjetska vlada bo
lahko demokratična, toda kapi-
talistične vlade ne morejo biti
demokratične."

Enajst republik tvori Sovjet-
sko unijo, poleg teh pa je večje
število provinc s svojo samo-
upravo. V teh bivajo različne
narodnosti in vse bodo v smislu
nove ustave reprezentirane v
posebnem narodnem svetu, da
ne bo nobenega vzroka za kon-
flikte. Bolj razvite pokrajine v
Sovjetski uniji bodo pospeševale
razvoj zaostalih provinc.

Vlada naj poseže v mornarsko stavko!

Washington lahko pri- sili delodajalce na kapitulacijo

San Francisco, Cal. — (FP) —
Parobrodne družbe, ki prejema-
jo subvencije na račun davko-
plačevalcev, hočejo ubiti Zvezo
mornarskih delavcev na zapadu
in potem ostale delavske unije v
zapadnih državah, je rekel Har-
ry Bridges, predsednik distrikt-
ne unije Mednarodne zveze pri-
staniščnih delavcev na velikem
delavskem shodu v San Fran-
ciscu.

Bridges je dejal, da Roosevelt-
tova administracija lahko prisili
parobrodne družbe na kolena, če
hoče. Odtegne naj jim subven-
cije, ki jih prejemaajo od vlade
in podale se bodo v štirindvaj-
setih urah in pristale na zahte-
ve mornarskih delavcev, ki so
zastavkali, da ohranijo pridobi-
tve, katere so izvojevali pred
dvema letoma. Administracija
bi morala intervenirati v prilog
stavkarjem, ker so delavci pod-
pirali Roosevelta v predsedniški
kampanji, da je zmagal s tako
veliko večino.

"Ofenziva parobrodnih družb
je napad na vse organizirano
delavstvo," je dejal Bridges.
"Če bomo poraženi v tej borbi,
bo delavsko gibanje strto v za-
padnih državah. To je cilj ofen-
zive magnatov. Mi moramo
brantiti pridobitve, ki smo jih iz-
vojevali s težkimi žrtvami l.
1934."

Federalna mornarična komi-
sija je obnovila zaslišanja, Ed-
ward F. McGrady, podtajnik de-
lavskega departmeta, pa je na-
znanil nova pogajanja med za-
stopniki stavkarjev in deloda-
jalcev, ki naj bi končala konflikt,
ki je paraliziral pomorski pro-
met ob zapadni obali.

Bratovščina zma- gala pri volitvah

New York. — Spremniki, u-
posleni pri Long Island železnici,
so se pri volitvah z veliko več-
no izrekli za pravo unijo kot
predstavnicu pri kolektivnih po-
gajanjih z upravo železnice. Bra-
tovščina spremnikov je pri ta-
jih volitvah dobila 1267 glasov,
kompanjska unija pa 137. Volit-
ve so se vršile pod nadzorstvom
P. D. Harveyja, člane vladnega
spravnega odbora. Družba je na-
znanila, da se bo pokorila odloku
večine in priznala bratovščino
kot predstavnicu spremnikov pri
kolektivnih pogajanjih.

Ljudska lobija za- hteva reprezentacijo

Washington, D. C. — Benja-
min Marsh, tajnik Ljudske lobi-
je, je pozval Geo. L. Berryja, fe-
deralnega industrijskega koor-
dinatorja, naj povabi tudi re-
prezentante konzumentov na
konferenco med delavci in delo-
dajalci, ki se bo pričela v Wash-
ingtonu 10. decembra.

Ameriški pisatelj hvali sovjetski režim

Brezposelnost nepozna- na v Rusiji

Chicago. — (FP) — Victor
Yarros, bivši urednik čikaškega
dnevnik "Daily News" in pisa-
telj, ki je pred dvema letoma
spisal knjigo, v kateri je silovito
napadal sovjetsko vlado, se je
po obisku Rusije v tem letu spre-
obrnil in postal goreč zagovor-
nik Sovjetske unije. V svojem
govoru pred člani Čikaškega kluba
je poveljeval uspehe sovjetskega
režima.

"Vsa vrata so mi bila odprta
in lahko sem se razgovarjal z de-
lavci kakor tudi z visokimi dr-
žavnimi uradniki," je dejal Yar-
ros. "Sovjetska unija ne pozna
privatne dobrodelnosti, ker vla-
da skrbi za vse, ki potrebujejo
pomoči. Zdravstvena oskrba je
prosta vsem, prav tako izobra-
ba. Vsa Rusija je velika šola in
nudi vzgojne prilike vsem slo-
jem. Tisk ne objavlja pieklkih
senzacij in v tem se povsem raz-
likuje od ameriškega. Njegova
naloga je širjenje prosvete. Ru-
sija je tudi država debatantov.
Vsaka oseba lahko razpravlja in
debatira o vseh vprašanjih in
dovoljena je svobodna kritika u-
radnikov, od najnižjega do naj-
višjega. Prepovedana je le kri-
tika vlade na podlagi teorije, da
mora biti dober državljani tudi
dober komunist. Oba spola sta
popolnoma enakopravna. Odpra-
va brezposelnosti je nadaljnji
uspeh sovjetskega režima. Kad-
dar fant ali dekle končata šolo,
ju čaka delo in zaslužek. Vpra-
šanje narodnostnih manjšin ne
igra nobene vloge. Vlada je ta-
ko uverjena o lojalnosti ljud-
stva, da je vključila v novo u-
stavo določbo, da se vsaka manj-
šinska grupa lahko odcepi od
Sovjetske unije, če to želi."

Na vprašanje, kaj misli o ob-
sodbi Kamenjeva, Zinovjeva in
drugih zarotnikov na smrt, je
Yarros odgovoril, da ko imeli ob-
toženci po ruskem merilu pošte-
no obravnavo, "Obtoženci so bili
politični fanatiki, ki niso samo
naglašali svoje krivde, temveč
tudi, da so zaslužili najtežjo ka-
zen," je rekel Yarros.

Kompanjske unije se puntajo

Reprezentantje zahte- vajo dodatno zvi- šanje mezde

Pittsburgh, Pa. — (FP) —
Kompanjska unija, ki jo je u-
stanovila Carnegie-Illinois Steel
Corp., se je spremenila v Fran-
kensteina, ki dela zdaj velike
preglevice svojemu stvarniku.
Pri zadnjih volitvah je bil izvo-
ljen Elmer J. Maloy, agresiven
vodja jeklarskih delavcev, za
načelnika sveta reprezentantov
kompanjske unije. William W.
Garrity, ki je naklonjen Odboru
za industrijsko organizacijo, je
bil istočasno izvoljen za načel-
nika meznega odseka jeklar-
skih delavcev.

S tem je bila kompanjska u-
nija takorekoč iztrgana iz rok
eksekutivnih uradnikov Carneg-
ie-Illinois Steel korporacije.
Reprezentantje delavcev so izja-
vili, da niso zadovoljni z zviš-
anjem mezde deset odstotkov in
zahtevajo dodatno zvišanje pet-
najst odstotkov.

Svet reprezentantov kompa-
njske unije, kateremu načeluje
Maloy, zastopa okrog 65,000 de-
lavcev v tovarnah omejenih
korporacij. Izjavil je, da ne
bo podpisal dogovora s korpore-
cijo, dokler ne bo pristala na za-
htevo glede dodatnega zvišanja
mezde. Maloyjeva grupa, ki je
porazila opozicijo v kompan-
jski uniji, je sedaj dobila zago-
tovilo od Odbora za industrijsko
organizacijo, da jo bo podpiral
v boju proti korporaciji.

Jeklarski delavci so bili vesel
novice iz Detroita o militantno-
sti avtnih delavcev. Homer Mar-
tin, predsednik United Auto-
mobile Workers of America, je ob-
dolžil General Motors korpore-
cijo sleparske poteze, ker je na-
znanila zvišanje plače pet cen-

Keep this card. It shows the account number used in
keeping records of your Social Security Benefit rights
under Federal and State Laws. Keep a record of this
number as you might lose the card. Mention the number
in all letters regarding your account.

Address inquiries concerning Unemployment Compensa-
tion (if there is a law in your State) to the State agency
administering such law. Address inquiries concerning
Federal Old-Age Retirement Benefits (not State Old-Age
Assistance or Pensions) to the nearest office of the Social
Security Board.

SIGN THIS CARD IMMEDIATELY AND REPORT
THE NUMBER TO YOUR EMPLOYER.

PAT. NO. 1,996,999

Specimen of Social Security Account Card

Vzorec karte, katero bo prejel vsak, ki je upravičen do starostne
pokojnine v smislu federalnega zakona socialne zaščite.

to v na uro potem, ko je znižala
plačo delavcem pri akordnem
delu. Korporacija izkazuje re-
kordni profit \$140,572,546 v pr-
vi polovici tega leta, toda od
te vsote so delavci prejeli le
drobtino.

Hull odšel na lov trgov v Južni Ameriki

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ne bodo pogodu angleškim inte-
resom.

S strani argentinskega diplo-
mata je to sicer rafinirano izja-
ljevanje, kar ni v mednarodni
politiki nič novega. Vrši se med
vsemi državami. Argentinski po-
slanik bi najbrže ne govoril tako
direktno, ako bi ne imel za sabo
močnih prijateljev. Nekateri nje-
govi prijatelji so tudi v Wash-
ingtonu, še več pa na Wall streetu.
"Narodni interesi" imajo
čudna pota in zamotane prijate-
lje.

In medtem ko se ladja z ame-
riško delegacijo pomfice proti
Buenos Airesu, si državni tajnik
Hull čisti grlo za lepo doneče
govore, s katerimi nastopi pred
zastopniki 20 latinskih ameri-
ških republik. Iz njegovih izjav
pred odhodom je razvidno, da se
zaveda v polni meri svoje misl-
je. V teh izjavah je kazal na
napet položaj v Evropi, na "na-
še ogromne prilike v Buenos Ai-
resu", kjer naj beli golobček do-
bi ne samo novo oljčno vejico,
marveč se naj tudi "ugladi pot
za bolj svobodni tok trgovine
med Amerikami" — na račun
Anglije. "Mir, kakor dobra de-
la, se naj začne doma."

Fasizem dviga kr- vavo glavo na Kubi

Delavski voditelji v za- porih

Washington, D. C. — "Ame-
riški delavski federaciji se mo-
ram zahvaliti, da sem še živ in
na svobodi." Tako je izjavil Ce-
sar Vilar, voditelj kubanskih
delavcev, ob svojem prihodu v
Washington.

Po Vilarjevi izjavi ni dr. Ma-
riano Gomez, predsednik Kube,
sovrtažnik delavcev, toda pokor-
iti se mora drugim silam, kate-
rih glavni vodja je polkovnik
Fulgencio Batista, bivši nare-
dnik, ki je dosegel visoko vojaško
pozicijo po štrmoglavljenju Ma-
chadovega režima. On je zagor-
vornik militarizma in fašistične
diktature.

Odkar ima Batista kontrolo
nad armado, je vrzel veliko šte-
vilo delavskih voditeljev v ječo.
On se ne bi prav nič obotavljal
štrmoglavliti ustanovno vlado, a-
ko se ne bi bal opozicije pri Roo-
seveltovi administraciji.

Vilarjeve izkušnje so ogleda-
lo situacije na Kubi. On je bil

izvoljen za predsednika Kuban-
ske delavske zveze l. 1934, toda
zadnje leto je prebil v ječi kot
žrtev fašista Batista. Njegovi
prijatelji, ki so pobegnili v
Združene države, so pojasnili
Vilarjev slučaj Williamu Gree-
nu, predsedniku Ameriške de-
lavske federacije in drugim
delavskim voditeljem, ki so potem
apelirali na državni department,
naj pri kubanski vladi posredu-
je v prilog Vilarju. To se je zgo-
dilo in po daljšem obotavljanju
je bil Vilar informiran, da bo
poslan v Anglijo. Protestiral je,
da ne mara iti tja, ker ni storil
nobenega zločina, a ni nič poma-
gal. Posadili so ga na ladjo, to-
da ko je dospela v New York, je
stopil na suho in odpotoval v
Washington, kjer so ga sprejeli
njegovi prijatelji.

Možnost je, da bo kubanska
vlada zahtevala njegovo ekstra-
dicijo, toda Rooseveltova admi-
nistracija bo najbrž odklonila
zahtevo.

Utroška

"Mamica, ali se lahko tukaj
kopam?"
"Po nobeni ceni; voda je pre-
globoka."
"Pa oče zmerom tu plava," de
užaljeno otrok.
"To je razlika; oče je zavarov-
van."

Izleti pod osebnim vod- stvom v Jugoslavijo

Hamburg - American Line *
North German Lloyd bo pri-
edila ponovni božični izlet v Ju-
goslavijo. Letos se bo izlet vr-
šil na Lloydovem deluxe eks-
presnem parniku BREMEN, ki
odpluje iz New Yorka dne 16.
decembra.

Za božič-potujejo radi do-
mov posebno oni, ki imajo tam
še žive sorodnike in prijatelje.
Teško si je predstavljati kaj
bolj veselega kot so ta božična
svidenja družin, čijih člani žive
ločeno. Ena glavnih avr teh
božičnih izletov je, da se omo-
goči to veselo svidenje.

Izlet je namenjen tudi onim
ljudem, ki žele preživeti božič-
ne počitnice drugače kakor po-
navadi. Malo potnikov se je vo-
zilo preko oceana pozimi. Poto-
vanje meseca decembra nudi
marsikaj novega, česar bi ne
smeli zamuditi tisti, ki si lahko
tako potovanje privoščijo. Naj-
večje veselje bo pa za onega, ki
bo potoval decembra, da opazu-
je Slovence, kako praznujejo
božične praznike.

Ta izlet bo pod vodstvom Mr.
Arthura Dobozyja, člana naše
newyorškega urada. Njegov
dolgoletne izkušnje v prire-
janju izletov in njegovo pozna-
vanje evropskih razmer bodo
prišle prav onim, ki se namera-
vajo udeležiti tega posebnega
BOŽIČNEGA IZLETA. — (Adv.)

Ali ste naročili na dnevnik
"Prosveta"? Podpišajte svoj list!

KRIŠTOF DIMAČ

Special JACK LONDON. — In angleščino prevedel FRANCE MAGAJNA

"Zakaj neki niste pripeljali na parniku zaloge svežega krompirja?" jo je vprašal.

"Smo ga. Med potjo pa smo ga v Fort Yukonu z velikim dobičkom prodali. Imeli smo namreč polno posušenega krompirja, ki dolgo trpi, svez pa rad ozebe."

Dimač je zastokal. "In vsega ste prodali, vsega?" je vprašal.

"Da. Nismo vedeli, da nas bo taka doletela." "Pa ni morda po golem naključju ostalo na parniku par vreč krompirja? Ob tolikem blagu, ki ste ga imeli, bi se bilo to kaj lahko pripetilo."

Zmajala je z glavo, malo obotavljaje se, kakor se mu je zadelo, in potem dodala: "Ne, tisto pa ne."

"Ampak, ni li mogoče, da bi bilo nekaj krompirja v nasebini?" je vtrajal Dimač.

"Kaj jaz vem?" se je jezno zadržal. "Kaj sem jaz nadzorovala hrano?"

"Jo je pa Amos Wentworth," je naglo sklenil Dimač. "Dobro. Povejte mi oči v oči, kaj ostane tako med nama. Kaj mislite, nima li Wentworth neke skrivne zaloge krompirja?"

"Ne, seveda ne. Čemu naj bi jo imel?"

"In čemu naj bi jo ne imel?"

Sklenil je, da se je hotel, ničesar ni mogel izgovoriti iz nje. Niti tega ni hotela priznati, da bi bilo kaj takega sploh mogoče.

"Wentworth je ostuden prasce," je izjavil Čok, ko mu je Dimač obrazložil svoj sum.

"In Lavra Sibley ni nič boljša od njega," je dodal Dimač. "Prepričana je, da ima zalogo svežega krompirja, pa samo zato noče tega izpovedati, ker upa, da si bosta delila."

"In ta lopov ne da niti krompirčka od sebe, kaj?" In Čok je obsul podleza z dolgo vrsto najrobačnejših kletvin. "Obadva sta mi prava tička. Bog daj, da bi obadva segnala od skorbuta, drugače za sedaj ne rečem. Pač, še nekaj. Grem, da temu ciganiu glavo sklatim s tilnika."

Toda Dimač je bil za diplomacijo. Še tisto noč, ko je nasebina ječala in spala, oziroma ko je ječala in ni spala, je odšel k Wentworthovi nerazsvetljeni koči.

"Poslušajte me, Wentworth," je rekel. "V roki držim vrečico, v kateri je za tisoč dolarjev zlatega prahu. Bogat sem za te kraje in si lahko privoščim tako potrat. Stisnite mi v roko en sam krompir in vrečica z zlatom je vaša. Potežkajte jo!"

Dimač je trepetal od veselja, ko mu je Wentworth v temi prožil roko in potežkal zlato. Potem ga je siljal iztikati po odejah in kmalu je začutil, da mu je stisnil v pest ne vrečico z zlatom, ampak krompir, kakor kurje jajce debel krompir, ki je bil še topele od Wentworthovega života.

Dimač in Čok nista čakala jutra. Vsak hip je bilo pričakovati smrti dveh najbolj onemoglih bolnikov. Odšla sta v njuno kočo. V skodelici sta zmečkala tisočdolarški krompir z olupkom, klicami in prstjo vred, ki se ga je držala. Dobila sta gosto tekočino, ki sta jo po kapljicah spuščala skozi gnusni odprtini, ki so jima nekoč rekli usta.

Pri tem poslu sta se vrstila vso noč. Vtrila sta zdravilno tekočino v uboge otekle dlane, v katerih so se zobje majali in šklepetali, ter silila bolnika, naj požirata krepilne kapljice.

Na večer drugega dne se je obema bolnikoma tolikanj obrnilo na bolje, da se je vse čudilo. Nič več nista bila najbolj slabotna. V osemindesetih urah sta bila rešena smrtni nevarnosti. Seveda jima je še dosti manjkalo do res-

ničnega zdravlja. Takrat je pošel krompirjev sok.

"Veste, kaj," je Dimač rekel Wentworthu. "V tej deželi imam precej posesti in moje čake vam izplačajo povsod. Za vsak krompir vam dam petsto dolarjev in ga kupim za petdeset tisoč dolarjev. Dajte mi sto krompirjev."

"Ali je bilo tisto zlato, ki ste mi ga dali oni večer, vse, kar ste ga imeli s seboj?" je sladko vprašal Wentworth.

"Vse. Ampak rečem vam, da sva s Čokom več milijonov težka."

"Krompirja nimam več," je končno rekel Wentworth. "Pa bi ga rad imel. Tisti, ki sem vam ga prodal, je bil zadnji. Vao zimo sem ga hranil, ker sem se bal, da bo skorbut pograbil tudi mene, in prodal sem ga le zato, da bom lahko plačal vožnjo domov, ko se bo spomlad začela plova po rekah."

Navzlic temu, da nista smrti rešena bolnika nič več dobivala krompirjevega soka, se jima je tretji dan še vedno boljalo. Drugim bolnikom je pa šlo od slabega na hujše. Četrto jutro so pokopali tri ostudna trupla. Ko se je Čok vrnil od pokopa, je stopil k Dimaču in dejal: "Ti si po svoje poskušal dobiti krompirja. Zdaš si bom pa jaz rokave zavijal."

Odskakal je naravnost v Wentworthovo kočo. Kaj se je tam dogodilo tega ni Čok nikoli povedal. Vrnil se je z odrtimi in obtočnimi pestmi. Wentworth je poleg hudo prizadetega obraza nekaj dni imel povito glavo in okorel tilnik. Ta zadnja nadloga ni bila nič kaj skrivnostna, saj so se mu na goltancu poznali močro podpluti sledovi prstov.

Kmelu nato sta Dimač in Čok skupaj vdrila v Wentworthovo kočo. Vrgla sta ga skozi vrata v aneg in potem vsa notranjost obrnila narobe. Tako za njima je prišepala tudi prerokinja Lavra Sibley in jima beeno pomagala pri preiskavi.

"Tudi če ga najdemo celo tono," ji je dopovedoval Čok, "ga ne dobili nič, da veš, ti stara majolika."

Končno ni bila nič manj razočarana od njiju. Dasi so celo tla prekopali, ni bilo o krompirju ne duha ne sluha.

"Najboljše bo, če ga položiva v ogenj cvet," je Čok čisto resno svetoval. "Boš videl, kako hitro se bo odkašljalo od svoje skrivnosti."

Dimač pa je nejevoljno zmajal z glavo.

"Kaj bi tisto, saj je morivec," je Čok silil. "On prav tako zanesljivo ugonablja te uboge ljudi, kakor če bi jih pobijal s sekuro, samo da je ta njegova morija še bolj grozovita."

Zatem je spet pretekel dan in sta od zore do mraka skrbno opazovala vsak Wentworthov korak. Kadar je odšel z vedrom na potok po vodo, sta se zanašala poskušala oprezno približati njegovi koči. Pa je vselej pridrljal brez vode nazaj.

"Kaže," je rekel Čok, "da ima krompir vendar skrit v koči. Kakor gotovo je Bog ustvaril drobna jabolka, tako gotovo je krompir v koči. Ampak kje? Saj sva pretekli že prav vse kote in kotiče." Nateknili si je rokavice in vstal.

"Ampak našel ga bom, pa če bom moral po hlohdi razdreti to nakazano kolibo."

Ozrl se je na Dimača, a ta je bil zamišljen in ga ni siljal.

"Kaj te pa zdaj grize?" ga je Čok srdito vprašal. "Bog nas obvaruj, pa se menda nisi-tudi ti nalezel te vraske bolezni!"

"Nečesa bi se rad spomnil, Čok!"

"Česa?"

"Saj sam ne vem. Zato me tako daje. Ampak da je nekaj imenitnega, to mi verjemi. Ko bi se le mogel domisliti."

mu je bil šum dežnih kapelj, padajočih na streho; kar videl jih je kako se na njej razbijajo in tvorijo nizke, toda goste oblake bele megle. In kaplje, ki so padale v lonec, so mu s svojimi udarci silile udarcom, ki jih je vsak dan poslušal pri svojem delu, mu enakomerno pele in pripovedovale:

"Tik, — tok, — tok, — tok."

"Barake bodo podirli!", se je nenadoma in sam Bog od odkod, razneslo med neštevilnimi prebivalci. Spočetka ni hotel tega nič do verjeti; — vsakemu se je zdelo nemogoče, da bodo podirali naenkrat ono, kar je stalo že cel vek. Toliko in toliko let! Sedaj v teh časih!

Čez par dni se je vest izkazala za resnično. Mesto onemoglo društvo je na zadnji občinski seji sprožilo pereče vprašanje delavske kolonije. Barake nikakor niso mestu v okras; škodujejo tujskemu prometu in pametno ter koristno bi bilo, da bi se na mestu, kjer sedaj stojijo, uredil velik, lep park. Saj tujski promet je dandanes važna postavka narodnega gospodarstva! Odgovorni činitelji so res uvideli potrebo, da se stvar čimprej uredi, — in podiranje je bilo namodane soglasno sprejeto. Vest o podiranju je bila torej le resnična; njena resničnost pa je bila še bolj potrjena s pismenimi pozivi stanovalcem, naj se v do-

PROSVETA

ločenem roku, — do tega in tega dne, — izsejajo.

V koloniji je nastala mala revolucija. Razumljivo.

Gruča tukaj, — gruča tam. Razburjeni pogovori. Jok. Jez.

"Hudiča! Kje bom iskal sedaj drugo luknjo?", je zaskrbelo nekoga.

"Ah! Saj ne bodo tako kmalu podirali!"

"Sicer pa ni treba, da se kar tako meni nič, tebi nič, pustimo. Pojdimo na magistrat! Morda se bo vendar dalo kaj urediti ali spremeniti!"

"Kaj bi hodili! Saj nima smisla! Čemu bi se upirali! Podirli jih bodo tako ali tako!"

"Da! Kar podirli jih bodo! Če jih že hočejo, zakaj nam niso poprej preskrbeli drugih stanovanj. Sicer pa kar molči! Za nobeno stvar ne premakneš svoje zadnjice, kadar se nanjo vadeš!"

"Molčita vendar že enkrat! Nikar si ne bodita večno v laseh kot pes in mačka!"

"Dvominim tovariši, da bo kaj z deputacijo. Za prevelike socialiste nas imajo. Se za bolj rdeče, kot smo v resnici! Sicer pa poskusimo!"

Po dolgi debati so se zedinili. Se celo tako borbeni so postali, da jih je hotelo v deputacijo več, kot je bilo potrebnih.

Igor je bil vodja deputacije. Čeprav je pripravljen delavec, ni vendar s knjigami in pri vseh močnejših predavanjih pridobil toliko znanja, da je mogel nepričakovano nastopiti tudi v višjih krogih. Tovariši so to dobro vedeli in zaupali so vanj. Močnejše so se čutili, kadar je bil s njimi.

Ta dan barakarji niso šli na delo. Večina je hotela spremiti deputacijo do magistrata, da bi mogla čimprej izvedeti, kako in kaj je s stvarjo. Bržkone pa so prav s tem pogrešili, kajti sprevod je, — posebno sedaj v dobi štrajkov, — vzbujal nedvomno mnogo pozornosti. Razumljivo, da ni ostal prikrit tudi skupini "Borcev". Bili so to kulturno-politična organizacija, katere pokret se je posebno v zadnjem času zelo razmahnil v višjih krogih in med študenti. Zadržne je privlačilo najbrž predvsem to, ker se je mnogo govorilo, da bo članstvo te organizacije, kot zvestim nacionalnim "borcem", dovoljeno nositi orožje. Organizacija je imela precej stikov s cerkvenimi krogi, — zato je umevno, da njeni pripadniki niso gojili prevlekih simpatij do naših barakarjev. Da je bilo to res tako, je dovolj jasno pričelo dejstvo, da so nazvali delavske kolonije: "Rdeče barake".

Deputacija je vzbudila njihovo pozornost že takoj, ko so stopili iz svojih društvenih prostorov. Niso si mogli kaj, da si jo ne bi ogledali nekoliko bliže.

"Hola fantje! Rdeči gredo!", se je oglašil nek študent iz skupine "Borcev", ter se mimogrede ozri za mično fraklco v rdeče-pikčasti obleki.

"Saj veš ti mlečnosobec, da rdeče nase vleče," mu je odbrusil Igor. "Sicer si pa še premal, da bi se s tabo menil! Kar mirno pojdi naprej in nikar ne izvajaj. Igor je silil svoje naprej: Preveč resno stvar so imeli pred sabo, da bi se mogli spopadati v preprekanje in izpustiti čas. Skupina "Borcev" je kranjala za njimi, pa postajala vedno bolj zadržna.

"Kmalu boš molčal ti barakar!", se je repenil isti študent. "Saj vemo kam in po kaj greš! Toda ne nadejajte se preveč! Tam so naši ljudje! Nikakega usmiljenja ne bodo imeli z vami — s socialisti!"

Morda bi bilo še vse mirno poteklo, da se ni baš med tem prekanjem pridružil deputaciji, — Bog ve odkod, — Čenek. Precej okrogel in dobre volje je izgledal, — prav pripravljen za sodelovanje v perečem sporu. Nikdar se ni mešal v politiko; nikdar se ni udeleževal sestankov, ki so jih ob nedeljah in drugih prostih večerih prirejali njegovi tovariši; — toda sedaj, — v vnu po menda res resnica! — je privrelo iz njega, kar je občutil podzavestno:

"Dol z županom! Dol s krvo-ses! Fuj! Živijo demokracija! Živjooo!" je kričal na ves glas.

"Čenek, daj mir! Prosit smo prišli, ne demonstrirati!", so ga mirili tovariši.

Napetost je naraščala. Strahar, ki je oddale opazoval sumljivo gručo, se je približal, — sam pa se ni upal posredovati.

Toda nujno potrebno bi bilo!

Kako?

Srečna ideja mu je močno olajšala rešitev. Stopil je k mestnim uslužbencem, ki sta spirala cesto. Nista se mu mogla upirati, ko jima je vzel iz rok cev ter nameril vodni curek na vročo maso, ki se je s somišljeniki ene in druge strani in nič manj z radovednimi, močno povečala.

Mrmranje, šum in kričanje je napolnilo ulico. Še enkrat in zadnjikrat se je mogel Čenkov glas povzdigniti nad vse to:

"Živijo svoboda! Dol buržo!"

Ni utegnil izkričati zadnje besede. Močan curek vode je opravil svoje in Čenek je bil, — kljub ponočnemu poplivanju, — na mah trezen. Tudi drugim se ni godilo bolje. Vsi so se ohladili in ulica, — prej še tako živahna, — je bila v par trenutkih izpraznjena. Spor je bil rešen. Še celo na nekrvav način.

Z deputacijo seveda ni bilo nič. Po takih dogodkih bi jih — čim bi se pokazali v poslopju, — vrgli čez prag.

Igor se je ves izmučen od dela in stikanja za novim stanovanjem, vrnil nazaj v svoje domov. Sedaj, ko je smisel za vsako priložnost in s tem seveda tudi vsako upanje, da ne bodo podirali, odpadlo, — je vsak večer po delu obredel vse predmetje, da bi kjerkoli našel kakšno sobico, ki bi mu po ceni odgovarjala. Tako tudi danes. Še bolj izmučenega se je čutil, ker mu je bilo mraz od dežja, ki je že ves dan padal in ki ga je molil, kjer se ni mogel skrivati pod pristreški.

Razburjeni glasovi na dvorišču mu niso obetali nič dobrega. Oči, navajene teme, so mu kmalu povedale, da ne samo s ljudmi, ampak tudi z barakami ni nekaj v redu. Brez streh so bile... Stanovalci so se sicer po nesrečnem izidu deputacije namenili, da se ne bodo umaknili, pa naj pride kderkoli; — toda taktika onih, ki so ukazali podiranje, je bila boljša. Pričeli so podirati strehe. In to v največjem dežju! Voda je opravila svoje dvakrat: pri demonstraciji in pri deloščiji. Barakarji so morali, — hočeš-nečeš, v naglici znašati svoje stvari v razne zaklone, da bi jim do kraja ne ugnilo še ono, kar je že sumljivo dišalo po gnilem.

Prav sedaj so odnašali tudi Igorjeve in Čenkovne stvari. Seveda vse premočene. Nem srd je objel Igorja. Čutil se je po krivici tepenega. Misli je, da ga bo razneslo, toda iz sebe ni spravil več kot:

"Fuj! Ničevno!"

Čenek se je to noč obesil. Slabo stanovanje mu je poirilo ženo in otroka, večeraj je izgubil delo, — danes so mu podirli še stanovanje. Kaj mu je ostalo? Samo še prijatelj, ki pa mu ni hotel biti v breme.

Prostor, kjer so stale barake in ki je bil namenjen za park, je ostal še dolgo, dolgo časa nespremenjen. Krasili so ga tu pa tam poganjajoči kipi trave ter kosi razbite opeke, ometa in starih desk. — Po Svobodi.

V pisarni

"Gospodje," de predstojnik, "Danes je v časniku osmrtnica za našim dragim prijateljem in tovarišem Trebuhovičem. Izgubil smo dobrega tovariša, požrtvovalnega sodelavca, ki se je odlikoval zlasti s svojo pridnostjo, vestnostjo in marljivostjo. Zato gospoda moja..."

"Oprostite," ga prekine knjigovodja, "ta Trebuhovič, ki je umrl, ni naš Trebuhovič!"

"Streliš!" vzroji predstojnik, "ta lenuh še živi? Gospoda, ničesar nisem rekel, sicer si utegne ta mož še kaj domisljati!"

Ženskar

"Večraj sem imel grozno smolo. Denarnico so mi ukradli."

"Kakšna je pa bila?"

"Velika, plavalasa in vitka!" odgovori gizdalin.

WEEDS DENTAL OFFICE

Vedno nizke cene za X-RAY

Ure: 8:30 do 8:30 zvečer

Phone: Harrison 0751

321 N. LAUREL ST.

Nov naročnik. Star naročnik.

Več kot 50 milijonov se udeležuje

Lucky Strike Sweepstake

Ali se Američani zanimajo za znano godbo? Sleherni moški ali ženska na gornjih slikah vam lahko odgovorita na to vprašanje. Tukaj jih je nekaj izmed stoterih, ki so dobili delo pri pevskih sweepstakes, ki jih vodi Lucky Strike cigarete vsak teden v zvezi s "hit parade" petnajstih najbolj znanih pesmi.

Ti moški in ženske so pomagali urejati več kot 50,000,000 vstopnic izra meseca maja, ko se je začel koncert. Imeli so priliko spoznati, kako veliko zanimanje vlada med narodom za sodobne pesmi.

Zgoraj je naslikan del nadstropja, ki služi za glavni stan sweepstakes, dočim kaže druga sliga moške pri stiranju vstopnic po državah in po njih uradih, odkoder so dospeli.

Udeleženci kontesta, ki pravilno berejo tri najbolj priljubljene pesni katere je določil splošni pregled podlagi več kot 200 virov, dobe nagrade v obliki Lucky Strike cigaret lahke kaje bogatega, zrelega dela baka.

Dosti kadilcev se je seznanilo s slavnim vrsto cigaret potom pevskih sweepstakes ter sedaj cenijo kakovost v cigaretah in blagovno melodijske pesmi. Ko so poskušali ugodnost leke kaje, so začeli kaditi Lucky Strikes.

—(Ad)

EUROPA . . . 5. decembra

NEW YORK . . . 10. decembra

HAMBURG . . . 15. decembra

BREMEN . . . 16. decembra

Brzovlak ob BREMEN in EUROPA v Bremerhaven zajamči udobno potovanje do Ljubljane. Izberite železniške zveze od Cherbourga ali Hamburga.

Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali

130 WEST RANDOLPH ST., CHICAGO, ILL.

HAMBURG-AMERICAN LINE

NORTH GERMAN LLOYD

Želodčno zdravilo iskreno priporočeno

TRINER'S ELIXIR

OF BITTER WINE

Ne bodite sužnji neprebravnosti

NAROČITE SI PROSTI VZOREC

Triner's Bitter Wine Co.

544 S. Wells St., Chicago, Ill.

Poslajte mi brezplačni vzorec.

Ime

Naslov

V vašem lekarni

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino

Barake podirajo

Vladimir Rijavec

Cé bi še kdaj prišel Kristus na svet in če bi se hotel biti Bog ponizanih in razžaljenih, tedaj se v svoji ponižnosti gotovo ne bi več rodil v hlevu, ampak v baraki. — V bivališču današnjega trpinca.

Barake. Pred njimi dvorišča in vrtovi.

Da, barake! Pa ne malo številno: saj se je v njih naselila večina delavstva, uslužbenega po mestnih tovarnah